

вих характерна велика кількість хворих та ушкоджених – 2 % від загальної кількості обстежених рослин, що пов'язано із щільним розташуванням їх у групах при створенні композицій, прилеглених до адміністративних корпусів (рис. 3).

Рис. 3. Хвойні в озелененні адміністративної будівлі ПАТ "Верстатуніверсалмаши"

Захисні насадження промислового мікрорайону цілком виконують санітарно-гігієнічну роль. Водночас немає належного догляду, не виконують роботи з реконструкції, що призводить до зниження естетичного вигляду. Така ситуація характерна не тільки для промислового мікрорайону, але й загалом для міста.

Висновки:

1. Асортимент зелених насаджень промислового мікрорайону Житомира обмежений і налічує 15 видів дерев, що належать до 8 родин. Найчисленнішими за кількістю висаджених рослин є родини Aceraceae (32 %) та Tiliaceae (28 %). Родини Hippocastanaceae (4 %), Cupressaceae (3 %), Pinaceae (1 %) найменш представлені.
2. Фітосанітарний стан захисних насаджень оцінено як задовільний, 66 % рослин здорові, 17 % середньоослаблені, 9 % сильноослаблені, 8 % усихаючі та сухостій. Переважно хворі рослини видів гіркого каштана кінського (*Aesculus hippocastanum* L.), туї західної (*Thuja occidentalis* L.), ялини колнчої (*Picea pungens*).
3. Наявні захисні насадження цілком виконують санітарно-гігієнічну роль, натомість існує потреба у виконанні робіт з реконструкції, а саме омолодження та заміна відмираючих екземплярів.

Література

1. Алексеев В.А. Диагностика жизненного состояния деревьев и древостоя / В.А. Алексеев // Лесоведение : науч.-теор. журнал. – М. : Изд-во "Наука". – 1989. – № 4. – С. 51-56.
2. Деревя та куці України. Порайонний асортимент / за ред. О.А. Калініченка; уклали В.В. Пушкар, С.І. Кузнецов, Ф.М. Левон. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2000. – 187 с.
3. Кулагин Ю.З. Древесные растения и промышленная среда / Ю.З. Кулагин. – М. : Изд-во "Наука", 1974. – 125 с.
4. Кучерявий В.П. Озеленения населенных мест : підручник [для студ. ВНЗ] / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 456 с.
5. Ліпінський В.М. Клімат України / В.М. Ліпінський, В.А. Дячук, В.М. Бабіченко, З.С. Бондаренко та ін. – К. : Вид-во "Росвського", 2003. – 342 с.

6. Левон Ф.М. Зелені насадження в антропогенному трансформованому середовищі : монографія / Ф.М. Левон. – К. : Вид-во ННЦ ІАЕ, 2008. – 364 с.
7. Інструкція з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та інших населених пунктах України // Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики від 24.12.2001 р., № 226.
8. Рубцов Л.И. : справочник по зеленому строительству / Л.И. Рубцов, А.А. Лаптев. – К. : Вид-во "Будивельник". – 1971. – 310 с.
9. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. – К. : Вид-во Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.

Матковская С.И. Оценка видового состава защитных насаждений промышленного микрорайона города Житомира

Приведены результаты инвентаризации видового состава зеленых насаждений промышленной зоны Житомира. Определено, что дендрофлора представлена преимущественно видами семей: Aceraceae (32 %), Tiliaceae (28 %), Betulaceae (17 %), Salicaceae (9 %), представители других семей: Rosaceae (6 %), Hippocastanaceae (4 %), используются частично. Хвойные представлены семьями Cupressaceae, Pinaceae, долевое участие вечнозеленых растений в составе защитных насаждений составляет 4 % от общего количества. Фитосанитарное состояние оценено как удовлетворительное. Существующие защитные насаждения вполне выполняют санитарно-гигиеническую роль, вместе с тем существует потребность в проведении работ по реконструкции.

Ключевые слова: защитные насаждения, промышленные предприятия, фитосанитарное состояние.

Matkovskaya S.I. The Assessment of Species Composition of Protective Plantations in Zhytomir Industrial Districts

The results of the inventory of species composition of green space of the industrial zone of Zhytomir are proposed. Dendroflora is determined to consist mainly of the following families: Aceraceae (32 %), Tiliaceae (28 %), Betulaceae (17 %), Salicaceae (9 %). The representatives of other families such as Rosaceae (6 %), Hippocastanaceae (4 %) are estimated to be used fragmentarily. Studs of the family Cupressaceae, Pinaceae, share evergreen protective plantations are 4 % of the total amount. Phytosanitary status of plantations is supposed to be satisfactory. Existing protective plantings fully perform sanitary-hygienic role, however, there is need for reconstruction works.

Key words: protective plants, industrial plants, phytosanitary state, species composition.

УДК 574.4:074.4(477.42)

Доц. О.О. Климчук, канд. с.-г. наук –
Житомирський НАЕУ

СЕЗОННА ДИНАМІКА КОНСОРТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПТАХІВ У ЧИСТИХ ДУБОВИХ І ГРАБОВО-ДУБОВИХ НАСАДЖЕННЯХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОЛІССЯ

Досліджено сезонні зміни консортивних зв'язків птахів з дубом звичайним у чистих дубових і грабово-дубових насадженнях в умовах Центрального Полісся. Всього виявлено 20 видів птахів-консортів дуба звичайного. Домінуючими видами функціональної взаємодії є топичні зв'язки в усі пори року. Основними проявами топичних зв'язків є відтворення акустичних сигналів та поза готовності. Найбільшу кількість топичних зв'язків виявили домінуючі орнітоконсрти. Фабричні зв'язки зафіксовано тільки у весняно-літній період, а форичних зв'язків не виявлено. У топоморфічній структурі домінуючими є дрімобіонти, у кліматоморфічній – річні види. Панівною серед топоморф є група зоофагів.

Ключові слова: консорція, орнітоконсрти, бюджет часу, топичні і трофічні зв'язки, топоморфи, кліматоморфи, Центральне Полісся.

Вступ. Функціонування орнітоконсорцій змінюється за порами року. Вивчити загальні тенденції функціонування орнітоконсорцій неможливо без пізнання особливостей взаємодії орнітоконсорцій із середовищем існування в ключові періоди. У весняний період переважає топічна складова, адже основну частину часу птахи витрачають на будівництво гнізд, охорону гніздових територій, насиджування яєць, годування пташенят, також спостерігається рівномірне розміщення комахоїдних птахів і відносна стабілізація їх чисельності [4].

В осінній період відбуваються значні зміни у функціонуванні орнітоконсорцій, порівняно з літом. Зникають групи літніх видів і з'являються види, які залишаються зимувати. Тому в цю пору року спостерігаємо формування зграй птахів, у яких в осінній період зростає потреба у більшому харчуванні, оскільки необхідно відновити витрачені у період розмноження енергетичні ресурси (а для мігруючих накопичити енергетичні запаси для перельоту).

Зима для птахів є критичним періодом, оскільки низькі температури та нестача корму змушують багато видів відлітати далеко за межі своєї гніздової території. Крім цього, у цей період в організмі птахів підвищується витрата енергії на підтримання певної температури тіла, що і зумовлює посилену потребу у живленні. Тому птахи майже весь світловий день проводять у пошуках корму і головною частиною бюджету часу є трофічні зв'язки. Взимку спостерігається низький рівень різноманіття зв'язків та інтенсивність трофічної діяльності угруповань орнітоконсорцій. Такі сезонні зміни у житті птахів позначаються на функціонуванні орнітоконсорцій загалом, в чому і полягає завдання і актуальність нашого дослідження.

Матеріал та методика дослідження. Об'єктом нашого дослідження є консорція дуба звичайного (*Quercus robur* L.). Тимчасові пробні площі розміром 30×30 м закладали у чистих дубових і грабово-дубових насадженнях.

Як основний метод дослідження консорцій, використовували хронометрування денного бюджету часу (DTB) птахів на один екземпляр деревної породи [2, 3]. Шляхом візуального спостереження фіксували бюджет часу птахів для кожного екземпляра деревостану (ядра консорції) упродовж усього світлового дня. Відповідно до методики фіксували вид птаха, його час прильоту і відльоту, вид функціональної взаємодії з автотрофом та тривалість певного виду взаємодії у секундах. Розподіл птахів за розмірами біоморфічних ланок здійснювали методом розподілу життєвих форм за системою М.П. Акімова [1, 5]. Модельними групами птахів для вивчення консорції обрано представників рядів дятлоподібні *Piciformes* та горобцеподібні *Passeriformes*. У роботі використано українські назви птахів, запропоновані Г.В. Фесенко та А.А. Бокотеем [6, 7].

Результати дослідження та їх аналіз. У функціонуванні консорції дуба звичайного у дубових та грабово-дубових лісах Центрального Полісся загалом зафіксовано двадцять видів птахів (рис.).

До зафіксованих орнітоконсорцій належать дятел звичайний, дятел малий, щеврик лісовий, сойка, ворона сіра, вівчарик весняний, вівчарик-ковалик, вівчарик жовтобровий, мухоловка строката, мухоловка білошия, вільшанка, дрозди чорний і співочий, гаїчка-пухляк, синиці блакитна і велика, повзик, підкоришник звичайний, зяблик, костогриз. Переважаючим видом функціональної

взаємодії з автотрофом є топічні зв'язки в усі пори року, і їх активність поступово зменшується від 92,29 % до 54,84 % DTB, тобто в два рази (табл. 1). Це свідчить про те, що орнітоконсорція дуба звичайного не так гостро реагує на сезонні зміни поведінки, а поступово переходить з літнього на зимовий характер функціонування.

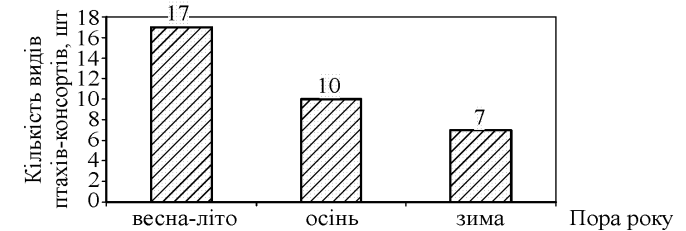

Рис. Розподіл кількості орнітоконсорцій у чистих дубових і грабово-дубових насадженнях за порами року

Табл. 1. Характеристика орнітоконсорцій дуба звичайного

Пора року	Параметр системи зв'язків	Показник
Весна-літо	Кількість видів консорцій	17
	Частка трофічних зв'язків, %	7,22
	Частка топічних зв'язків, %	92,29
	Частка фабричних зв'язків, %	0,49
Осінь	Частка форичних зв'язків, %	–
	Кількість видів консорцій	10
	Частка трофічних зв'язків, %	25,27
	Частка топічних зв'язків, %	74,73
Зима	Частка фабричних зв'язків, %	–
	Частка форичних зв'язків, %	–
	Кількість видів консорцій	8
	Частка трофічних зв'язків, %	45,16
	Частка топічних зв'язків, %	54,84
	Частка фабричних зв'язків, %	–
	Частка форичних зв'язків, %	–

Найбільшу кількість птахів-консорцій спостерігаємо навесні, а найменшу – взимку. Дуб звичайний створює досить розвинену просторову структуру, що позитивно впливає на використання ядра консорції для топічних зв'язків. Топічна складова дуба звичайного характеризується домінуванням зяблика, синиці великої і мухоловки білошиї (22,61 %, 21,31 % і 18,15 % бюджету часу топічних зв'язків відповідно) – у весняно-літній період; синиці великої та повзика (40,60 % і 17,13 % DTB топічних зв'язків) – восени. Серед топоморф домінують синиця велика, підкоришник звичайний, дятел звичайний (їх активність сягає приблизно 90 % від DTB топічних зв'язків).

Встановлено шість видів топічних зв'язків: поза готовності, відтворення акустичних сигналів, чистка оперення, педальні переміщення, парування, годування пташенят. Основним проявом топічних зв'язків є відтворення акустичних сигналів: навесні і взимку частка становить 54,68 % і 51,77 % DTB, а восени цей показник дещо менший – 32,70 % DTB топічних зв'язків. У трофічних зв'язках

беруть участь 50 % зафіксованих видів птахів. Частка трофоконсорцій протягом року зростає від 7,22 % до 45,16 % ДТВ трофічних зв'язків. Відповідно, найменший показник – навесні і найбільший – взимку. Домінуючими видами є дятел звичайний, дрізд співочий, синиця велика, повзик і підкоришник звичайний.

Для консорції дуба звичайного у гніздовий період характерним є наявність фабричних зв'язків. Цей вид функціонального зв'язку представлений трьома видами птахів: вівчариком-коваликом і синицями блакитною і великою. Зафіксовано десять випадків збирання гніздового матеріалу вівчариком-коваликом, три випадки – синицею великою, один – синицею блакитною. Для будівництва гнізда зазначені види птахів використовують мох і лишайник, що вкривають стовбури дуба. Проте за показниками бюджету часу цей вид функціональної взаємодії є невеликим – 0,49 % ДТВ.

У біоморфічному складі консорції дуба звичайного серед топоморф домінують дрімобіонти, а у зимовий період спостерігаємо абсолютне їх домінування (табл. 2). Узлісники представлені одним видом – шевриком лісовим, який трапляється у рідколіссі (повнота насадження 0,4). Значна частка узлісників пояснюється тим, що дуб звичайний є привабливим не тільки для суто лісових видів, а й для інших видів птахів-консорцій з інших біогеоценозів. Очевидно, що консорція дуба звичайного впливає на міжбіогеоценозні зв'язки, тобто межі однієї консорції накладаються на межі іншої.

Табл. 2. Топоморфічна та кліматоморфічна характеристика орнітоконсорції чистих дубових і грабово-дубових насаджень за порами року

Біоморфи II порядку	Частка у бюджеті, %		
	весняно-літній період	осінній період	зимовий період
Топоморфи			
Дрімобіонти	91,44	99,97	100,00
Узлісники	8,56	0,03	–
Убіквісти	–	–	–
Всього	100,00	100,00	100,00
Кліматоморфи			
Цілолітні види	42,17	96,96	99,86
Сезонники	57,83	3,04	0,14
Всього	100,00	100,00	100,00

Кліматоморфічний склад орнітоконсорції характеризується перевагою річних видів. Сезонники функціонують у весняно-літньому та зимовому періодах і здебільшого представлені дрімобілами-інсектофагами, які є активними у боротьбі зі шкідниками у період активності вегетації дуба звичайного. Трофоморфічний склад консорції дуба звичайного є неповним і представлений двома трофічними групами: зоофагами і еврифагами (табл. 3). Домінують зоофаги, їх частка сягає майже 100,00 % ДТВ. Проте зоофаги не мають повного набору морф другого порядку в осінній та зимовий періоди, але у весняно-літній період – навпаки.

У складовій зоофагів орнітоконсорції дуба звичайного домінують нишпорники протягом всіх сезонів. Їх велика частка у бюджеті часу пояснюється тим, що ця група є найактивнішим регулятором чисельності дрібних форм масових фітофагів. Спостерігаємо збільшення активності глибоких нишпорників

взимку, тобто видів, які здобувають їжу з глибинних шарів деревини (дятел звичайний). Така особливість свідчить про те, що саме стовбур дуба звичайного, а не крона, є основним джерелом трофічних ресурсів у складній трофічній період життя птахів. Не зафіксовано спеціалізованої групи зоофагів – мисливців. Досить низький рівень частки фітофагів та всеїдних видів (0,15 % ДТВ) свідчить про високий рівень спеціалізації системи трофічних зв'язків. Крім цього, це означає, що фітофаги та еврифаги мають випадковий характер і фактично не беруть участі у роботі консорції.

Табл. 3. Трофоморфічна характеристика орнітоконсорції чистих дубових і грабово-дубових насаджень за порами року

Трофоморфи I порядку	Трофоморфи II порядку	Частка у бюджеті часу, %		
		весняно-літній період	осінній період	зимовий період
Фітофаги	плодоїди	–	2,15	–
	насінеїди	–	9,80	0,14
Всього фітофагів		–	–	0,14
Зоофаги	оглядальники	9,12	–	0,12
	засідники	17,47	–	–
	нишпорники	66,45	65,68	49,81
	глибокі нишпорники	6,96	22,34	50,06
Всього зоофагів		99,99	99,97	99,86
Всеїдні	оглядальники	0,01	0,03	–
Всього всеїдних		0,01	0,03	–
Всього		100,00	100,00	100,00

Висновки:

1. Всього у консорції чистих дубових і грабово-дубових насаджень зафіксовано двадцять видів птахів. Найбільшу їх кількість виявлено у весняно-літній період (сімнадцять видів), а найменшу – взимку (сім видів).
2. Навесні домінують топичні зв'язки – 92,29 % ДТВ. Восени цей вид функціональної діяльності консорції втрачає свою активність, хоча і є домінуючим – 74,73 % ДТВ. А у зимовий період ситуація змінюється на користь трофічних зв'язків і частка топичної складової становить 45,16 % ДТВ.
3. У біоморфічній структурі у весняно-літній та осінній періоди домінують дрімобіонти – 91,44 % і 99,97 % ДТВ відповідно. У зимовий період спостережено абсолютне домінування дрімобілів – 100,00 % ДТВ. Узлісники та убіквісти виявлено навесні і восени.
4. У кліматоморфічному складі орнітоконсорції дубових і грабово-дубових насаджень домінують річні види. За порами року їх частка у дубових і грабово-дубових лісах змінюється у межах 63,05 %-100,00 % ДТВ.
5. У топоморфічній структурі досліджуваних орнітоконсорцій домінуючими є зоофаги, їх частка сягає майже 100,00 % ДТВ.

Література

1. Акимов М.П. Биотенотическая рабочая система жизненных форм – биоморф / М.П. Акимов // Научные записки ДГУ. – Харьков, 1955. – Т. 51. – С. 5-54.
2. Булахов В.Л. Консортивные связи в средообразующей деятельности позвоночных животных в степных лесах СССР / В.Л. Булахов // Значение консортивных связей в организации биотенотических : матер. II Всесоюз. совещ. по пробл. изуч. консорций. – Пермь : Изд-во ПГПИ, 1976. – С. 274-277.

3. Дольник В.В. Методы изучения бюджетов времени и энергии у птиц / В.В. Дольник // Труды Зоологического ин-та. – 1982. – Т. 113. – С. 3-37.
4. Иноземцев А.А. Птицы и лес / А.А. Иноземцев. – М.: Изд-во "Агропромиздат", 1987. – 302 с.
5. Пономаренко А.Л. Пространственное распределение птиц в консорции дуба (*Quercus robur*) в липово-ясеневых дубравах степного Приднепровья в гнездовой период / А.Л. Пономаренко // Вестник зоологии. – Сер.: Экология. Морфология. Методика. – 2000. – № 14, ч. 2. – С. 107-113.
6. Фесенко Г.В. Птахи фауни України: польовий визначник / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – К.: Вид-во "Новий друк", 2002. – 414 с.
7. Фесенко Г.В. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – К.: Вид-во "Львів", 2007. – 111 с.

Климчук А.А. Сезонная динамика консортивных связей птиц в чистых дубовых и грабово-дубовых насаждениях Центрального Полесья

Исследованы сезонные изменения процесса формирования системы консортивных связей с дубом обыкновенным в чистых дубовых и грабово-дубовых насаждениях Центрального Полесья. Всего в составе консорции дуба обыкновенного зафиксировано 20 видов птиц. Преобладающими видами функционального взаимодействия являются топические связи во все времена года. Основными проявлениями топических связей являются акустические звуки и поза готовности. Самое большое количество топических связей проявили доминирующие орнитокопсорты. Фабрические связи зафиксированы только в весенне-летний период, а фориические не наблюдали. Функциональный состав птиц в консорциях характеризуется преобладанием дриимиобионтов и годовых видов. Преобладающей среди трофоморф птиц в консорциях древесных пород является группа зоофагов.

Ключевые слова: консорция, орнитокопсорты, бюджет времени, топические и трофические связи, топоморфы, климатоморфы, Центральное Полесье.

Klymchuk O.O. Seasonal Changes of Consorting Relationships of Birds in the Pure Oak and Hornbeam-oak Stands of the Central Polissya

Some seasonal changes in the process of forming the system of consortive relationships of birds in the individual consortia of oak in pure oak and hornbeam-oak forests under the Central Polissya conditions are studied. As a result of studies 20 bird species in oak consortia were revealed. The dominant types of functional cooperation are topical links during all the seasons of the year. The main manifestations of topical links are acoustic signals and the posture of readiness. Dominant bird species showed the largest number of topical links. Phabric connection was fixed only in spring and summer periods, phoric links were not discovered. Bird functional composition in consortia is characterized by prevalence of dendrophiles and yearlings species. Zoophages are proved to be dominants among trophomorphs.

Key words: consortia, bird-consorts species of the trees, time budgets, topic and trophic relationships, topomorphs, climetforms, the Central Polissya.

УДК 502/504:[639.1+631.4]

Лейтенант сл. цив. захисту В.В. Рубан;
доц. Л.В. Сиса, канд. хім. наук – Львівський ДУ БЖД

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПРИБЕРЕЖНИХ ҐРУНТІВ РІЧКИ РОСАВА ЗА ФІЗИКО-ХІМІЧНИМИ ПАРАМЕТРАМИ

Визначено типи та підтипи ґрунтів у заплаві р. Росава (Київська обл., басейн р. Рось), окремі їх фізико-хімічні параметри та наявність у них забруднювальних речовин. Встановлено, що для всіх ґрунтів дослідженої ділянки характерний процес вирівнювання натрій-кальцієвого потенціалу ґрунтового розчину і твердої фази ґрунтів. Тут поширені ґрунти із підвищеною за профілем часткою увібраного натрію, яка має високий ступінь залежності від вмісту натрієвих легкорозчинних солей і розвитку глейового процесу. Водночас алювіально-ілювіальна будова є рідкісною, але проявляється у лег-

ких за гранулометричним складом ґрунтах, переважно із сульфатно-хлоридним типом засолення. Загалом, екологічний стан ґрунтів на досліджених ділянках заплави р. Росава можна вважати задовільним, за винятком процесів засолювання на початкових стадіях. На основі отриманих даних вироблено рекомендації щодо покращення екологічного стану заплавних ґрунтів дослідженої ділянки річки.

Ключові слова: екологія, ґрунти, заплава, фізико-хімічні показники, засолення.

Вступ. Заплавні ґрунти – одні з найцінніших складових земельного фонду будь-якої країни. Особливою родючістю відрізняються алювіальні лугові ґрунти. У природному стані вони зайняті продуктивними луками, пасовищами. Окремі ділянки розорюються для вирощування коренеплодів, картоплі, овочевих культур. Класифікація цих ґрунтів ускладнюється тим, що розвиток і властивості алювіальних ґрунтів залежать як від зональних, так і азональних факторів. Найпоширеніші три типи алювіальних ґрунтів: дернові, лугові та болотні, а їх поділ на підтипи залежить від зони [1]. Кількісний склад солей у заплавних ґрунтах залежить від наявності повені, гідротермічних умов року, рельєфу заплави, рослинності й від інших факторів.

Мета роботи – визначення типу та підтипу ґрунтів у заплаві р. Росава (Київська обл., басейн р. Рось), їх фізико-хімічних параметрів, наявності у них забруднювальних речовин та вироблення на основі отриманих даних рекомендацій щодо покращення екологічного стану цих ґрунтів.

Визначення типу та підтипу ґрунтів

Алювіальні дернові ґрунти формуються під луговою, чагарниковою та ліською рослинністю у прируслової заплаві [2]. Ґрунтові води, хоча й не знаходяться дуже глибоко, більшу частину року не впливають на ґрунтовий профіль, тому ці ґрунти сухі. Ознаки оглеєння слабкі або відсутні. Ґрунти слабо гумусовані (1-3 %), у більшості сильношаруваті, що за старою номенклатурою дозволило їх називати "заплавними шаруватими"; переважно малопотужні з невеликою ЄП (10-15 мг-екв/ 100 г ґрунту).

Профіль типового алювіального дернового ґрунту:

- Нд – дернина, сіра або буровато-сіра, потужністю 5-7 см;
- Н – потужністю 3-20 см, гумусовий, сірий, шаруватий, найчастіше – піщаний;
- НР – перехідний, шаруватий;
- Р – алювій різного гранскладу, шаруватий.

Підтипи:

- опідзолені, в них виділяється освітлений Не-горизонт та горизонт НРі, характерний Е-І перерозподіл (Но+Не+НРі+Р);
- примітивні, в яких горизонти не розвинені, являють собою шари алювію різного гранскладу та гумусованості (Ph+P₁h₁+P₂h₂+...+P_nh_n);
- буроземні, які трапляються в зоні Карпат, мають буровате забарвлення, перехідний горизонт ущільнений, Е-І диференціації нема.

Алювіальні лугові ґрунти утворились під трав'яною луговою рослинністю в центральній заплаві. Будова профілю типового ґрунту: Нд+Н+НРgl+Pgl.

Коренева система лугової рослинності інтенсивно оструктурює ґрунтову масу, тому стара назва цих ґрунтів "заплавні зернисті". Гумусу в них багато, до 8-10 %, ЄП – до 20-30 мг-екв/100 г ґрунту.